POVZETEK ZANIMIVIH PODROČIJ RAZISKAVE "ŠTUDENTSKA KOŠARICA 2001"

10.marec, 2002

Kazalo:

I. POVZETEK 3
II. POVPREČNI STROŠKI IN DOHODKI ŠTUDENTOV GLEDE NA KRAJ BIVANJA 6
III. DRUŽINE ŠTUDENTOV 9
IV. IZRAČUNANA MESEČNA PORABA ZA HRANO TER PRIMERJAVA S PODATKI: 10
V. ŠTIPENDIJE 15
VI. DELO PREKO ŠTUDENTSKEGA SERVISA 15
VII. ŠOLNINE - HIPOTETIČNO 17
VIII. STROŠKI - POVPREČJA 18
IX. BIVALNI POGOJI ŠTUDENTOV 19
X. ZAKLJUČEK 20

Grafi:

Slika 1: Primerjava različnih stroškov med letniki študija 11
Slika 2: Primerjava stroškov in dohodkov po načinu bivanja študentov med študijem 12
Slika 3: Primerjava stroškov po letnikih študija 14
Slika 4: Porazdelitev štipendij 15
Slika 5: »Ali delaš preko študentskega servisa« 15
Slika 6: Število ur tedensko za delo preko ŠS 16
Slika 7: Porazdelitev študentov glede na način plačila morebitne šolnine 17
Slika 8: Bivanje med študijem 19

Tabele:

Tabela 1: Povprečne vrednosti dohodkov in stroškov glede na kraj bivanja 6
Tabela 2: Povprečne vrednosti glede na kraj bivanja 7
Tabela 4: Stroški, dohodki in druge statistike 7
Tabela 5: Bivanje v času študija 7
Tabela 6: Povprečja stroškov in dohodka neštipendistov 8
Tabela 7: Mesečni dohodek na osebo glede na SES 10
Tabela 8: Povprečni mesečni stroški in dohodki študentov po letnikih 13
Tabela 9: Razlike med rednimi in izrednimi študenti glede na opravljeno delo in letni 14
dohodek 14
Tabela 10: Stroški 18
Tabela 11: Porazdelitev študentov (v odstotkih) glede na njihove deleže, ki jih namenjajo za 18
posamezne potrebščine 18
Tabela 12: Stroški glede na vrsto bivališča 19

I. *Povzetek*

Raziskava Študentska košarica je bila izvedena v septembru 2001 med študenti Univerze v Ljubljani, z namenom raziskati dejanski socio-ekonomski položaj teh študentov. Analiza rezultatov, pridobljenih z anketiranjem, ki je potekalo slab mesec, je pokazala naslednje:

- Anketiranih je bilo 1547 študentov, med njimi 139 izrednih študentov, ki niso zaposleni in na Zavodu za zaposlovanje niso prijavljeni kot iskalci zaposlitve. Med anketiranimi je 60 % žensk in 40 % moških, kar ustreza statističnim podatkom o številu vpisanih na Univerzi v Ljubljani. Največ respondentov pa prihaja iz mestnega okolja.
- Več kot polovica študentov izhaja iz štiričlanskih družin, petina je študentov, katerih družine štejejo tri člane in 17 % je tistih, katerih osnovno gospodinjstvo šteje pet članov. Slabih 5 % je študentov, ki delijo osnovno gospodinjstvo še z enim članom.
- Glede na subjektivne ocene približno 60 % anketiranih študentov neto mesečni dohodek v njihovi družini znaša med 200.000 in 300.000 SIT, dobra petina (22 %) navaja dohodek nekje med 150.000 in 200.000 SIT, nekoliko manj (19 %) pa med 50.000 in 150.000 SIT. Le 3 % anketiranih študentov je navedlo, da njihova družina prejema nad 700.000 SIT mesečno.
- Predvideva se, da so osebe, ki imajo v gospodinjstvih svoj osebni dohodek v glavnem starši, saj imata svoj osebni dohodek v 69 % štiričlanskih družin le dve osebi v družini, enako velja tudi za tričlanske družine. Obenem ima v 59 % dvočlanskih družin svoj osebni dohodek le ena oseba, predvidoma en starš ali skrbnik v družini poleg študenta.
- Študentje svojo osnovno družino na splošno doživljajo pozitivno, kar je zelo pomembno, saj se je pokazalo, da so družinske okoliščine pomemben dejavnik pri uspešnosti študija.
- Glede na doseženo stopnjo izobrazbe staršev in glede na lastnino, ki jo družine poseduje v domačem gospodinjstvu, so se oblikovale tri tipične skupine družin: (1) **povprečneži**, ki je najpogostejši tip družine in za katere je značilno, da je povprečna dosežena izobrazba obeh staršev dokončana srednja šola. Običajno imajo v lasti avto srednjega razreda, vsaka druga družina pa ima še eno stanovanje ali hišo; (2) **skromneži**, za katere je značilno, da združuje družine z nižjim socialnoekonomskim statusom. Starši v povprečju dosegajo med vsemi skupinami najnižjo izobrazbo, večinoma triletno poklicno. Vsaka druga družina ima avto srednjega razreda, skoraj nobena pa avtomobil višjega razreda. Te družine v glavnem tudi nimajo dodatne hiše ali stanovanja, vikenda ali dodatnega apartmaja ali jadrnice oziroma motornega čolna, torej tistih stvari, ki imajo visoko ekonomsko vrednost in s tem tudi status. Povprečni osebni dohodek na člana gospodinjstva je močno podpovprečen glede na ostali dve skupini in znaša 46.000 tolarjev; (3) **udobneži**, ki imajo visok socialnoekonomski status. V povprečju ima vsaka druga družina iz te skupine avto nižjega in višjega razreda, vsaka pa

zagotovo poseduje avto srednjega razreda. Starši v povprečju dosegajo višjo izobrazbo, dohodek na člana gospodinjstva pa znaša 106.000 tolarjev.

- Glede na stroške, ki jih študentje imajo pri svojem študiju, imajo tudi relativno nizke dohodke, ki se kažejo predvsem v obliki štipendij (ima jo le približno tretjina), študijskih posojil (le 2%), največji vir študentskih dohodkov pa je delo prek študentskega servisa, prek katerega dela skoraj 60 % študentov Univerze v Ljubljani. Študentje povprečno delajo 5 ur na teden, pri čemer zaslužijo od 5.000 do 10.000 SIT mesečno.
- Pri postavitvi hipotetičnega vprašanja, kako bi študentje zmogli pokriti nenadne stroške v višini 120.000 SIT se je pokazalo, da je večina finančno še vedno odvisna od staršev, h katerim bi se za pomoč obrnila kar polovica vseh anketiranih. Ostali tega stroška bodisi ne bi zmogli pokriti ali pa bi si sposodili pri prijateljih, na banki, itd.
- V pogledu bivalnih pogojev študentov je mogoče ugotoviti, da jih nekaj manj kot polovica živi pri starših, ostali pa v najemniških stanovanjih ali v študentskih domovih. Tako najvišje stroške v povprečju (okrog 30.000 SIT mesečno) plačujejo tisti, ki živijo v najemniških stanovanjih, stanovalci v študentskih domovih plačujejo povprečno 11.000 SIT mesečno. Pri tem le 9% dobiva državno subvencijo za stanarino. Največje povprečne velikosti sob imajo študenti, ki živijo v začasnih prebivališčih brez najemnine (13,3 m^2), podnajemniki imajo povprečno velikost sobe 11 m^2, najmanjše povprečne velikosti sob pa imajo študenti, ki živijo v študentskih domovih (7,1 m^2).
- Več kot polovica študentov meni, da so takšni stroški bivanja realni. Največ študentov je pogoje za življenje v začasnem prebivališču ocenilo kot dobre, 8% pa jih meni, da so pogoji v začasnem prebivališču slabi, če ne celo nevzdržni. Podobno so ocenjevali tudi pogoje za študij.

Na osnovi vseh navedenih dejavnikov so se izoblikovale štiri tipične študentske skupine: (1) **vozači**, za katere je značilno, da so njihovi stroški prevoza (»iz lastnega žepa«) višji od ostalih skupin. Ti študenti se vozijo zelo pogosto, zaradi česar tudi porabijo veliko časa in koncentracije. Večina (47%) jih je od kraja študija oddaljenih med 15 in 30 km, 45,5%, je od kraja študija oddaljenih med 30,1 in 60 km, približno 7% študentov pa je od kraja študija oddaljeni nad 60 km; (2) **študentje, ki živijo v študentskih domovih** izhajajo iz družin z nekoliko nižjim povprečnim dohodkom in imajo v povprečju višje stroške s prehrano. Ta skupina študentov ima najmanjše bivalne površine med vsemi skupinami, vendar pa so s svojimi bivalnimi pogoji v večini zadovoljni; (3) **študentje, ki živijo v zasebnih (najetih ali lastnih) stanovanjih** ter (4) **študentje, ki živijo doma, v Ljubljani**.

- V povprečju so študentje zadovoljni s kakovostjo študija v Sloveniji, tretjina anketiranih študentov pa bi zelo rada študirala v tujini, če bi imela možnost. V povprečju so vsi

respondenti vsaj delno zadovoljni s predavanji: najbolj zadovoljni so tisti, ki obiskujejo umetniške fakultete, najmanj pa tisti, ki obiskujejo Medicinsko fakulteto.

- Skoraj vsi študentje imajo pri svojem študiju podporo staršev, kar pozitivno vpliva na študentovo zadovoljstvo s študijem. Tisti, ki želijo študirati v tujini (običajno so to študentje z nadpovprečnimi ocenami) so tudi pozitivno nagnjeni k zaposlitvi v tujini po končanem študiju. Velik je tudi delež tistih, ki menijo, da imajo v Sloveniji dobre zaposlitvene možnosti.
- Skoraj polovica študentov je zadovoljnih s svojo uspešnostjo pri študijo, na kar ima velik vpliv njegovo zadovoljstvo s kakovostjo predavanj in podpora staršev pri študiju. Sledita zadovoljstvo z vsebino študija in razumevanje v družini, nikakor pa ne materialno stanje.
- Po končanem študiju se četrtina študentov namerava vpisati na podiplomski študij ali specializacijo, nekoliko manj se jih namerava zaposliti, petina pa namerava nadaljevati študij ob delu. Predvsem imajo izoblikovane načrte študenti iz višjih letnikov.

II. *Povprečni stroški in dohodki študentov glede na kraj bivanja*

Kot smo že omenili, smo študente razdelili v skupine glede na to, kje pretežno živijo v času študija. Ločili smo med naslednjimi možnostmi:

1. Doma je v Ljubljani oz. okolici (do 20 km)
2. Živi v podnajemniškem stanovanju
3. Živi v začasnem stanovanju brez najemnine
4. Živi v študentskem domu
5. Je vozač (nima prebivališča v LJ, vozi se več kot 20 km)

Domnevali smo, da kraj bivanja pomembno vpliva na višino dohodkov in stroškov študentov. Povprečne vrednosti mesečnih dohokov in posameznih stroškov prikazuje spodnja tabela.

Tabela 1: Povprečne vrednosti dohodkov in stroškov glede na kraj bivanja

		STROŠKI									
	MESEČNI DOHODEK	hrana	prevozi	dodatno izobraževanje	zabava	potrebščine za študij	obleka	športne aktivnosti	telefon	drugo	**SKUPNI STROŠKI**
LJ in okol - do 20 km	44.264	7.884	5.135	2.205	6.453	3.802	7.164	3.407	3.705	1.283	41.038
podnajemniki	42.112	11.721	7.647	1.529	5.064	6.100	7.107	2.132	4.036	1.145	46.481
brez naj - lastno ali spos stan	44.642	11.275	9.102	1.886	5.125	6.040	7.951	1.649	4.167	1.039	48.234
štud dom	39.255	12.613	8.315	1.003	4.369	4.847	6.837	1.501	3.879	2.662	46.026
vozači - doma nad 20 km	37.248	7.516	11.441	2.126	5.071	5.416	6.957	2.383	3.309	980	45.199
drugo	50.614	13.786	7.343	7.548	5.191	5.833	4.619	3.000	4.429	1.579	53.328
skupaj povp.	41.009	10.208	8.161	1.773	5.195	5.113	7.009	2.298	3.777	1.538	45.072

Iz tabele je razvidno, da imajo najnižje stroške študenti, ki so doma iz Ljubljane, kar je smiselno, saj živijo pri starših. Manjši stroški hrane in prevoza jim omogočajo več udejstvovanja v obštudijskih aktivnostih (dodatno izobraževanje, športne aktivnosti). Najnižje mesečne dohodke najdemo pri vozačih in živečih v študentskem domu, hkrati imajo ti študenti relativno visoke stroške (predvsem za hrano in prevoz). Pri podnajemnikih in živečih v študentskem domu ne smemo pozabiti še stroškov najemnine, ki znašajo v povprečju v prvem primeru ok. 30.000,00 SIT, v drugem pa 11.000,00 SIT.

Tabela 2: Povprečne vrednosti glede na kraj bivanja

kje zivis v casu studija	koliko bonov za študentsko prehrano porabiš	Površina sobe/osebo (m^2)
LJ in okolica - do20 km	7,4	14,2
podnajemniki	**13,7**	12,7
brez naj -lastno ali spos stan	10,2	**18,1**
štud dom	**15,2**	7,2
vozači - doma nad 20 km	7,8	15,7
drugo	12,2	17,1
skupaj	11,3	12,5

Glede nekaterih drugih življenjskih pogojev vidimo, da največ bonov za študentsko prehrano izkoristijo živeči v študentskem domu in podnajemniki, kar je verjetno posledica tega, da ne živijo pri starših in sami skrbijo za prehrano. Poleg prehrane nam zgornja razpredelnica nudi grob vpogled v bivalne pogoje študentov (površine sobe/osebo). Po pričakovanjih je površina sobe/osebo najmanjša pri živečih v študenskem domu, saj bi manjše sobe za dve osebi težko kje našli.

V zvezi z dohodki in stroški študentov, so nas zanimale nekatere skupine študentov, ki živijo v specifičnih pogojih:

- So oddaljeni več kot 150 km od Ljubljane
- Živijo v družinah srednjega SES, ne dobivajo štipendije in so podnajemniki

1. ŠTUDENTI, KI SO ODDALJENI VEČ KOT 150 KM

Tabela 4: Stroški, dohodki in druge statistike

Stroški/dohodki…	N	povprečje
hrana	97	**12183**
prevozi	96	**11226**
dodatno izobraževanje	94	1192
zabava	97	5023
potrebščine za študij	96	6563
obleka	96	6835
športne aktivnosti	95	1311
telefon	98	4532
drugo	91	1385
koliko bonov za študentsko prehrano porabiš	100	14,8
razdalja do kraja študija	101	197,6
kolikokrat mesečno se voziš domov	95	**3,7**
mesečni dohodek	90	40781

Tabela 5: Bivanje v času študija

	frekvenca	oddstotek
podnajemniki	31	30,7
brez naj -last ali spos stan	5	5,0
štud dom	60	59,4
vozači - doma nad 20 km	1	1,0
drugo	3	3,0
skupaj	101	100,0

Glede na to, da večina te skupine v času študija prebiva v štud. domu ali v podnajemniškem stanovanju (90%), bomo njihove statisike primerjali s celotno populacijo podnajemnikov in bivajočih v štud. domu. Po pričakovanjih se pri bolj oddaljenih študentih pojavijo višji stroški za prevoz (11226), ki se pri študentih primerljivih glede na kraj bivanja, sicer gibljejo ok. 8000,00 SIT. domnevamo, da so stroški prevoza nekoliko manjši pri oddaljenih študentih, ker se v povprečju vozijo domov 3,7 krat, medtem ko je ta frekvenca pri ostalih študentih v štud. domu 4.1, pri podnajemnikih pa 5.1 krat mesečno.

2. PODNAJEMNIKI IZ DRUŽIN S SREDNJIM SES, KI NE DOBIVAJO ŠTIPENDIJE

Tabela 6: Povprečja stroškov in dohodka neštipendistov

Stroški in dohodki	**N**	**povprečje**
hrana	128	**9779,7**
prevozi	128	7266,4
dodatno izobraževanje	125	1534,4
zabava	128	4650
potrebščine za študij	126	5781,7
obleka	127	6788,2
športne aktivnosti	124	1670,2
telefon	126	4141,3
drugo	121	599,2
izdatki za stanovanje	131	23561,1
stroški	119	5344,5
koliko bonov za študentsko prehrano porabiš	132	12,5
seštevek stroškov		**71116,7**
dohodek gospod/osebo	133	76945,5
mesečni doh. študenta	106	**33479,6**

Ti študenti imajo nekoliko nižje stroške za prehrano, kot sicer podnajemniki (glej tabelo 1). Vendar je, spredvsem zaradi najemnine in stroškov za stanovanje, seštevek njihovih mesečnih stroškov relativno visok (7116,7), posebej če upoštevamo, da so njihovi lastni mesečni dohodki precej pod povprečjem in je celo dohodek gospodinjstva na osebo v the družinah, v povprečju nižji od povprečnih mesečnih stroškov študenta. Kako študenti krijejo to razliko žal ne vemo, lahko pa ugibamo, da imajo še občasne druge dohodke (honorarno delo, sorodniki, sposodijo si denar…)

III. *Družine študentov*

II.1 Število članov v družini študenta

Več kot polovica študentov (52%) izhaja iz štiričlanskih družin, petina je študentov, katerih družine štejejo tri člane in 17% je tistih, katerih osnovno gospodinjstvo šteje pet članov. Slabih 5% je študentov, ki delijo osnovno gospodinjstvo še z enim članom.

III.2 Osebni dohodek osnovnega gospodinjstva

V 62% osnovnih gospodinjstev študentov imata osebni dohodek dve osebi. Ena petina gospodinjstev je takih, kjer imajo svoj osebni dohodek tri osebe in 12% takih, kjer prejema osebni dohodek le ena oseba.

Predvideva se, da so osebe, ki imajo v gospodinjstvih svoj osebni dohodek v glavnem starši. Do neke mere to potrjujejo tudi naslednji podatki: v 69% štiričlanskih družin imata svoj osebni dohodek le dve osebi v družini (predvidoma oče in mati), enako velja tudi za tričlanske družine. Obenem ima v 59% dvočlanskih družin svoj osebni dohodek le ena oseba (en starš ali skrbnik v družini poleg študenta).

Ocene neto mesečnega dohodka družin respondentov so relativno razpršene. Tako dobra četrtina (27%) respondentov ocenjuje, da neto mesečni dohodek v njihovi družini znaša med 200.000 in 300.000 SIT, dobra petina (22%) navaja dohodek nekje med 150.000 in 200.000 SIT, nekoliko manj (19%) pa med 50.000 in 150.000 SIT. Približno 18% respondentov je ocenilo, da neto mesečni dohodek njihove družine znaša med 300.000 in 450.000 SIT, 9% pa da znaša med 450.000 in 700.000 SIT. Le 3% anketiranih študentov je navedlo, da njihova družina prejema nad 700.000 SIT mesečno.
Poudarimo še, da gre za subjektivne ocene respondentov, zaradi česar se dopušča možnost, da se dejansko stanje od pridobljenega nekoliko razlikuje.

III.3 SOCIALNO EKONOMSKI STATUS DRUŽINE - SLOJI

Glede na podatke o študentovi primarni družini, smo razdelili družine v tri skupine glede na njihov SES : nižji, srednji, višji. Zanimalo nas je kolikšen je mes. dohodek na osebo v vsaki od teh skupin:

Tabela 7: Mesečni dohodek na osebo glede na SES

SES	povprečje	N v %	N
nižji	46127,0	24,7	352
srednji	72213,9	59,8	850
višji	106377,4	15,5	221
skupaj	71066,7	100	1423

IV. *Izračunana mesečna poraba za hrano ter primerjava s podatki:*

Zajtrk: 250 SIT (pr.: jogurt, žemlja)
Kosilo: 400 SIT (pr.: povprečna cena bona za štud. prehrano)
Večerja: 350 SIT (pr.: špageti, omaka,)

Skupaj: 1000 SIT

Poraba za hrano na mesec: 23 dni x 1000 SIT = 23.000 SIT

Če upoštevamo, da večina študentov, ki stalnega bivališča nimajo v Ljubljani ali okolici (oddaljeni več kot 20 km), odhajajo domov vsak vikend – to so predvsem nižji letniki, bi za hrano predvidoma na mesec porabili vsaj 23.000 SIT, brez upoštevanja nakupa vsake malice, soka, mleka itd.

Povprečni stroški za prehrano študenta celotne populacije znašajo le 10.190 SIT. Iz tega lahko sklepamo predvsem na dvoje: ali se študenti zelo slabo prehranjujejo ali pa se ne zavedajo vseh stroškov prehrane, ki jo prinesejo, dobijo od doma ali sorodnikov.

Upoštevati pa moramo tudi, da so razlike v stroških za prehrano med Ljubljančani in drugimi študenti mesečno približno 4000 SIT v korist Ljubljančanov (glej sliko 1). Ljubljančani porabijo 4000 SIT manj na mesec) To pa seveda ne pomeni, da Ljubljančani in drugi, ki živijo med študijem doma, manj pojejo, ampak ne upoštevajo stroškov prehrane, ki jo zaužijejo doma (pri starših, skrbnikih, sorodnikih, itn.).

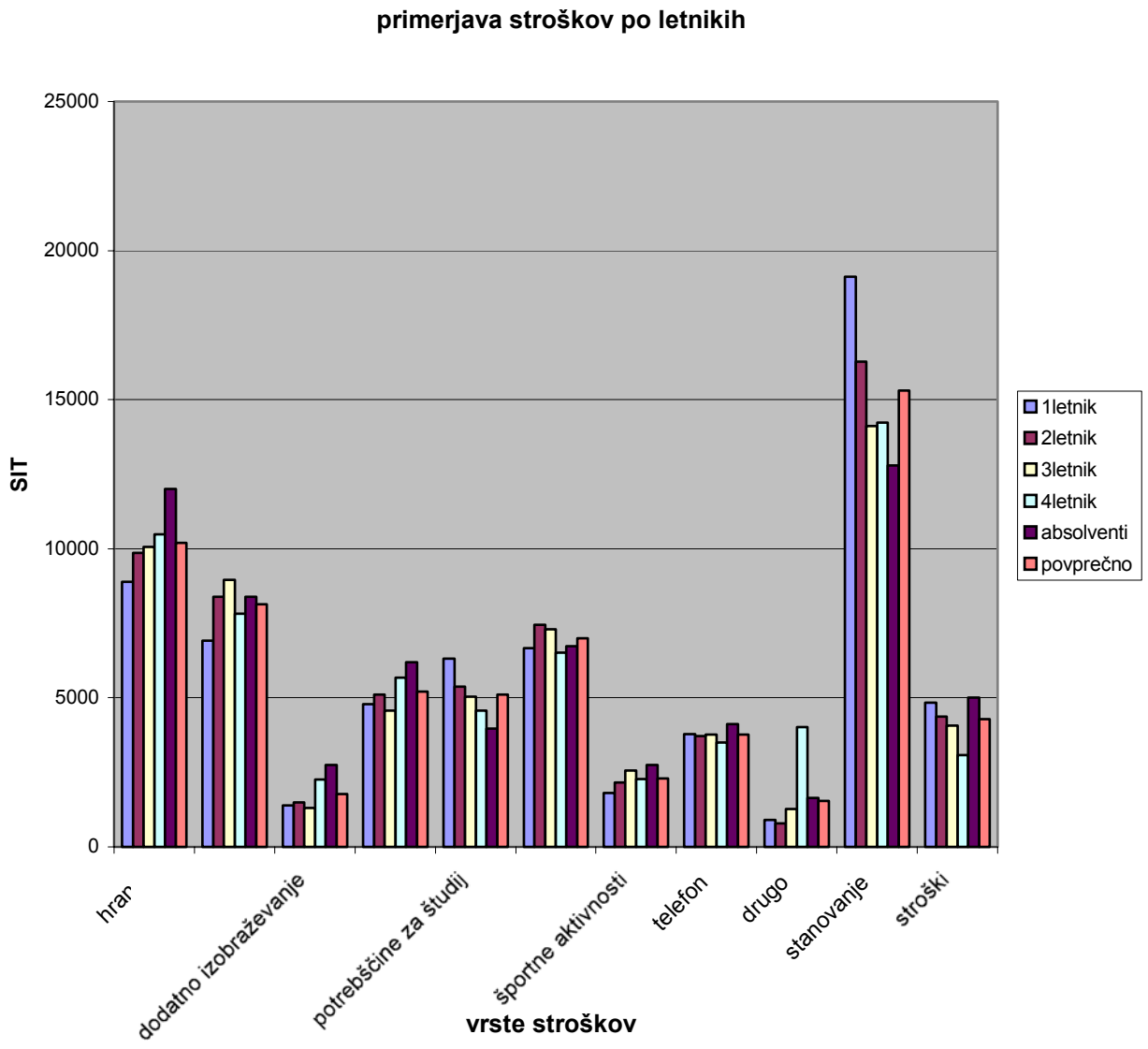

Slika 1: Primerjava različnih stroškov med letniki študija

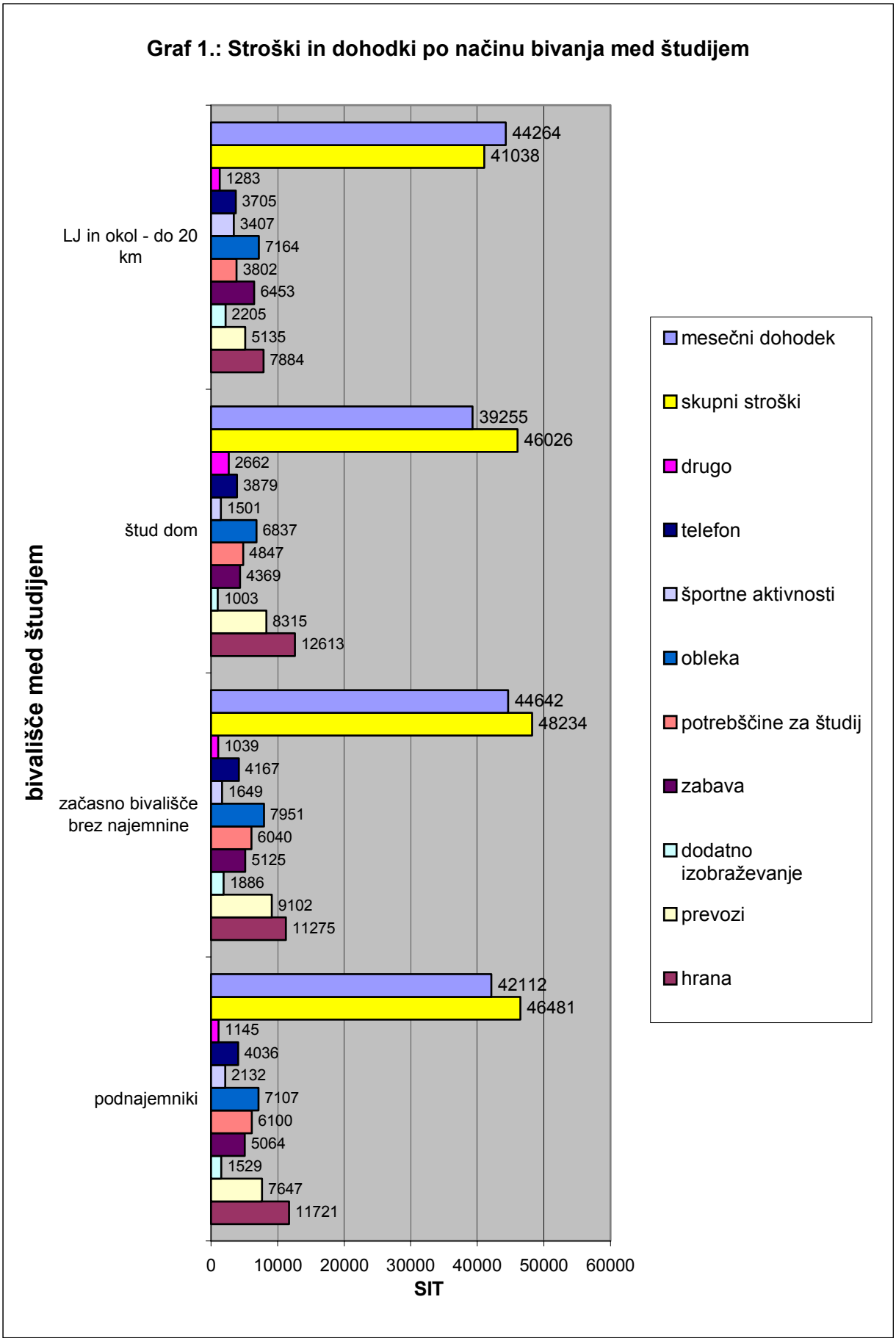

Slika 2: Primerjava stroškov in dohodkov po načinu bivanja študentov med študijem

Tabela 8: Povprečni mesečni stroški in dohodki študentov po letnikih

letniki		hrana	prevozi	dodatno izobraževanje	zabava	potrebščine za študij	obleka	šport	telefon	drugo	stanovanje	stroški stan.	mesečni dohodek	mesečni stroški	razlika
	povprečno	8895,4	6916,4	1390,9	4783,5	6313,4	6666,4	1810,1	3785,8	905,6	19125,7	4832,1	26685,6	65425,3	-38739,7
1.	št. enot	282	280	275	284	277	280	278	282	263	148	131	245		
	povprečno	9870,6	8390,7	1491,8	5108,5	5372,1	7459,5	2165,2	3717,4	782,2	16284,1	4362,2	38368,6	65004,3	-26635,7
2.	št. enot	394	388	380	390	387	385	382	391	349	233	185	343		
	povprečno	10060,5	8963,8	1311,5	4574,2	5032,7	7305,8	2569,9	3759,7	1274	14122,9	4076,9	41092,9	63051,9	-21959
3.	št. enot	314	315	304	314	315	312	306	315	281	187	143	296		
	povprečno	10490,1	7822,5	2260,3	5679,7	4570	6519,6	2269,1	3493,7	4020,8	14236,1	3080,8	44032,5	64442,7	-20410,2
4.	št. enot	222	222	219	222	220	219	220	222	192	144	120	208		
	povprečno	12014,1	8392,5	2745	6196,1	3965,7	6733,2	2740,6	4112,2	1634	12785,5	5004	56185,1	66322,9	-10137,8
abs.	št. enot	255	255	251	254	254	253	251	254	235	166	125	248		
	povprečno	10190,1	8145,5	1771,9	5206,1	5110,7	7004,3	2299,1	3774,2	1534,2	15305,4	4287,2	41010,9	64628,7	-23617,8
Skupaj	št. enot	1467	1460	1429	1464	1453	1449	1437	1464	1320	878	704	1340	1340	1340
	Std. odklon	8820,7	7717,2	6443,7	5732,3	6914,1	7927,4	4411,3	3712,4	15686,4	10067	6594			

Kot je razvidno iz zgornje tabele in slike 1 in 2, stroški večinoma naraščajo od prvega proti višjim letnikom. Edini očitni izjemi so stroški šolskih potrebščin in najemnine, ki imajo ravno obraten trend – od prvega letnika, kjer znaša najemnina brez stroškov 19125 SIT, najemnine upadajo do četrtih letnikov, kjer zanaša povprečna mesečna najemnina 14236 SIT.

Najbolj zaskrbljujoče dejstvo, ki je prav tako razvidno iz tabele 5, so velike razlike med povprečnimi mesečnimi dohodki in povprečnimi mesečnimi stroški. Trend razlike proti višjim letnikom je upadajoč, vendar pa je najmanjša razlika še vedno 10137 SIT. Pri prvih letnikih so stroški za 38739 SIT večji od mesečnih dohodkov, pri drugih letnikih 26635 SIT, pri tretjih letnikih znaša negativna razlika 21959 SIT, pri četrtih letnikih 20410 SIT in pri absolventih so stroški za 10137 SIT večji od mesečnih dohodkov.

Iz zgoraj navedenih ugotovitev lahko sklepamo, da so posebej v nižjih letnikih družine študentov zelo obremenjene s stroški "svojih" študentov, posebej težko pa shajajo predvsem študenti iz revnejših slojev, ki jim na ta način niso omogočene enake možnosti pri študiju.

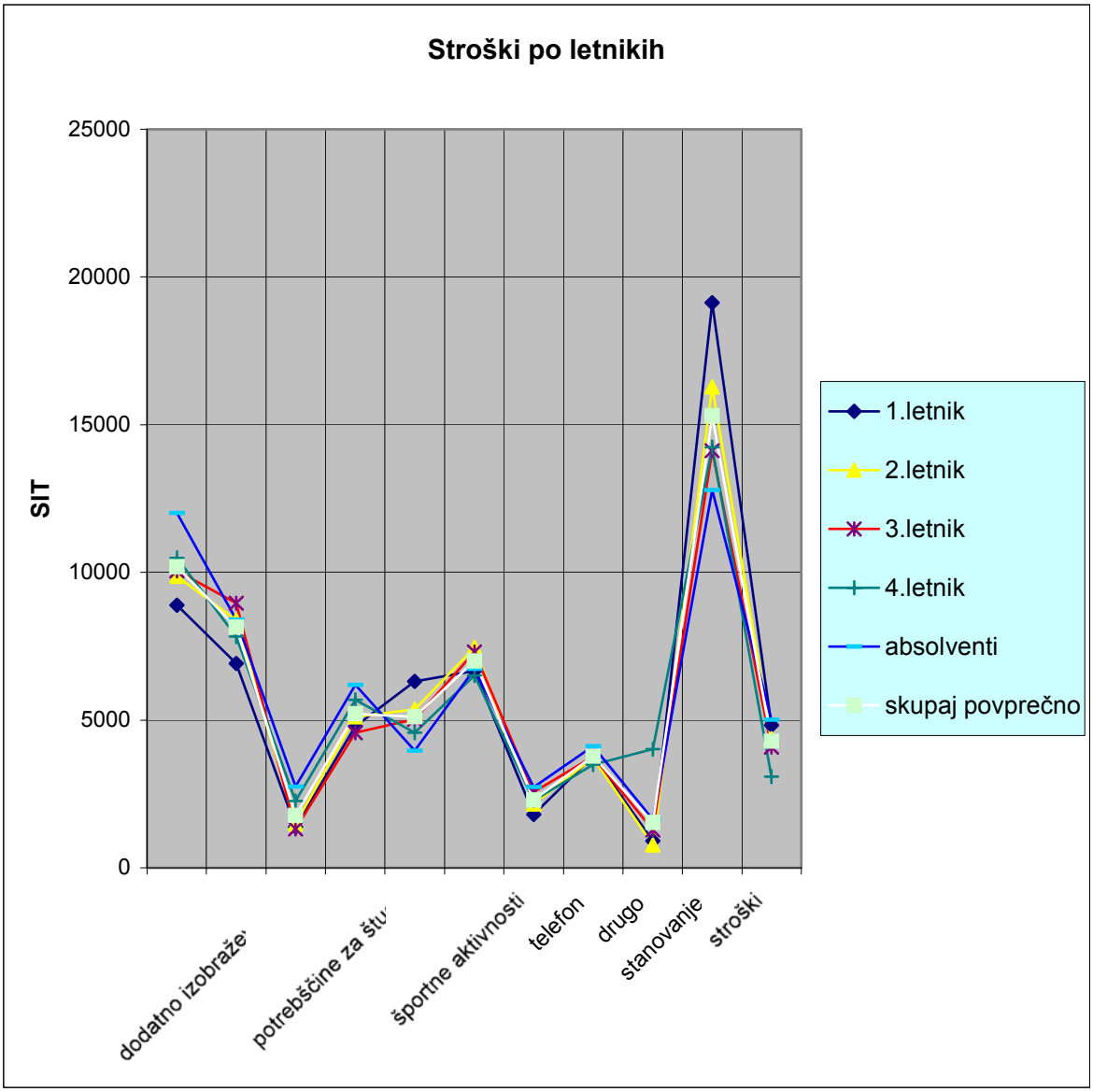

Slika 3: Primerjava stroškov po letnikih študija

Tabela 9: Razlike med rednimi in izrednimi študenti glede na opravljeno delo in letni dohodek

	NAČIN ŠTUDIJA	ŠTEVILO	POVPREČJE	STAN. ODKLON
Koliko ur tedensko opravljaš plačano delo?	izredni	146	5,5 ure	1,4
	redni	1367	4,2 uri	1,6
Celoletni neto dohodek?	izredni	133	795.000 SIT	612,6
	redni	1204	459.400 SIT	349,5

Izredni študentje v povprečju delajo 5,5 ur na teden, redni pa le 4,2 uri. F statistika, ki meri razlike med skupinama študentov, znaša 25,1 (sig. = 0,001): povprečni celoletni zaslužek izrednih študentov je tako 795.000 SIT, rednih pa 459.000 SIT. F statistika je 81,1 pri statistični značilnosti 0,001.

V. *Štipendije*

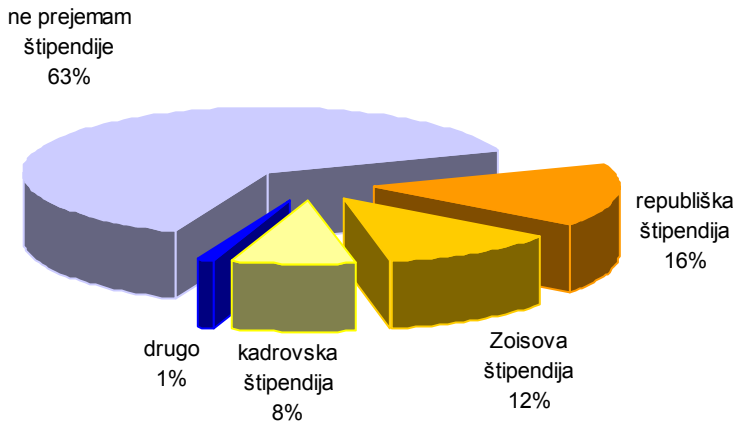

Slika 4: Porazdelitev štipendij

Iz slike je razvidno, da skoraj dve tretjini (63%) študentov, ki smo jih anketirali, ne prejema štipendije. Najpogosteje študentje dobivajo republiško štipendijo (16%), nekoliko manj je Zoisovih štipendistov (12%), še manj pa jih prejema kadrovsko štipendijo (8%).
Opomba: Delež štipendistov je po statističnih podatkih manjši, kar kaže na »rahlo popačenost vzorca

VI. *Delo preko študentskega servisa*

Naslednji pogost vir dohodkov za študente je delo preko študentskega servisa.

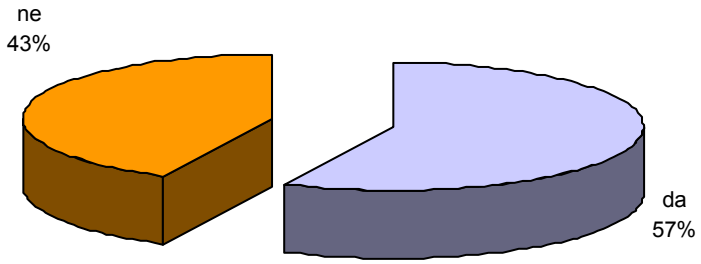

Slika 5: »Ali delaš preko študentskega servisa«

V raziskavi je 57% študentov odgovorilo, da delajo preko ŠS, 43% jih ne dela, dober odstotek pa jih na to vprašanje ni odgovorilo, vendar je mogoče, glede na njihove odgovore, ki odkrivajo, da ne delajo nič ur in tudi zaslužijo ne nič, sklepati, da ne delajo preko ŠS.
Študente, ki delajo preko študentskega servisa smo povprašali, povprečno koliko ur mesečno delajo. Pogostost odgovorov po posameznih razredih s številom ur prikazuje spodnja slika.

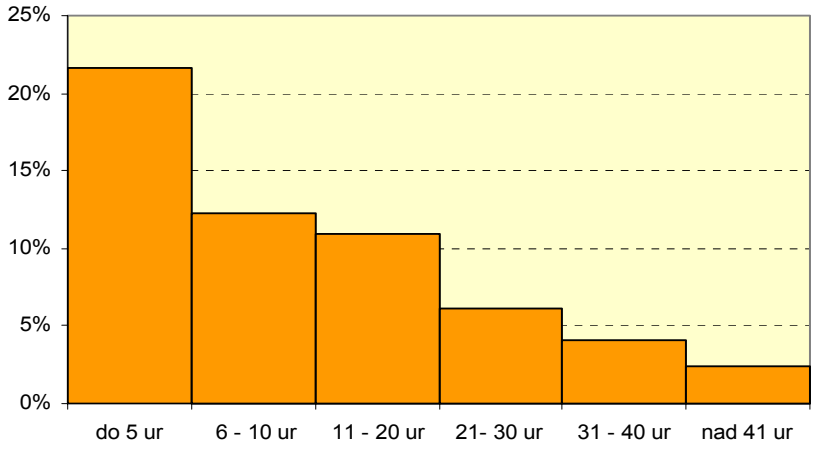

Slika 6: Število ur tedensko za delo preko ŠS

Najpogosteje študentje delajo do 5 ur na teden (22%). Iz slike je mogoče razbrati, da z večanjem števila ur delež študentov enakomerno upada. Najmanj jih dela 41 ur in več - le 2%. V vzorcu (N=1519) to predstavlja 35 oseb, ki poleg študija opravljajo količino dela, ki presega normalni delavnik (8 ur na dan).

Zraven finančnega pomena študentskega dela, pa je potrebno omeniti tudi praktični pomen le-tega. Velikemu številu študentov je to ednini način, da si pridobijo delovne izkušnje oziroma delovne navade, navežejo potencialne stike s potencialnimi delodajalci itd. Ker je pri nas zaenkrat še slabo organizirano sodelovanje med gospodarskim sektorjem in izobraževalnimi institucijam si študentje v tej smeri lahko pomagajo le tako, da samoiniciativno nabirajo takšne in drugačne delovne izkušnje.

VII. *Šolnine - hipotetično*

V tujini se za univerzitetno izobrazbo največkrat plačuje šolnina. Zanimalo nas je, na kakšen način – če sploh - bi študentje pri nas uspeli dobiti sredstva v vrednosti 120.000 SIT.

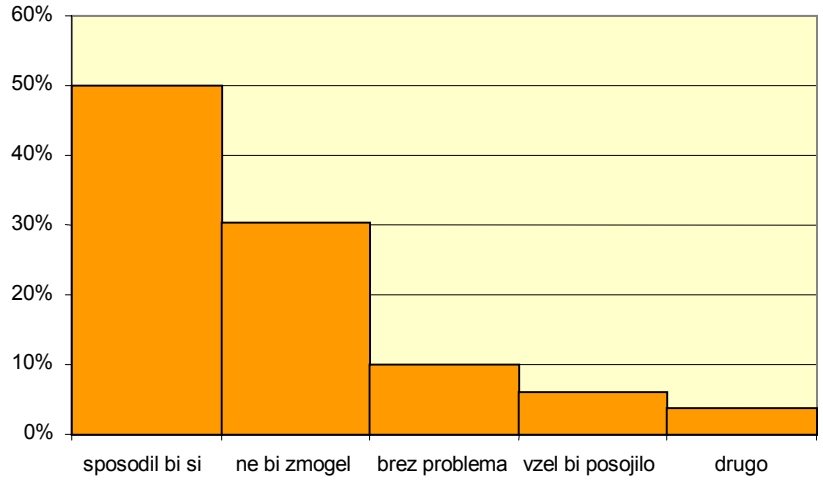

Slika 7: Porazdelitev študentov glede na način plačila morebitne šolnine

Polovica študentov je odgovorila, da bi si denar za šolnino sposodili od staršev, družine oz. prijateljev (50%), 30% pa jih je mnenja, da takega stroška ne bi zmogli. 10% anketirancev bi šolnino v višini 120.000 SIT plačalo brez problema, 6% pa bi jih vzelo posojilo pri banki. Ostalih 4% respondentov je kot najpogostejši možnosti navedlo, da bi jim šolnino plačali starši in da bi si poiskali honorarno zaposlitev, s katero bi si čas študija skušali podaljšati.

VIII. *Stroški - povprečja*

Poleg dohodkov, ki jih študentje prejemajo so nas zanimali tudi njihovi stroški. Vprašali smo jih, koliko denarja namenijo naslednjim potrebščinam: hrana (vključno z boni), prevoz, dodatno izobraževanje, zabava, potrebščine za študij, obleka, športne aktivnosti, telefon, drugo. Spodnja tabela prikazuje, koliko v povprečju porabijo za navedene potrebščine

Tabela 10: **Stroški**

POSAMEZNE POTREBŠČINE	N	POVPREČJE	STAND. ODKLON
Hrana	1468	10.190 SIT	8,8179
Prevoz	1461	8.150 SIT	7,7152
dodatno izobraževanje	1429	1.770 SIT	6,4437
Zabava	1465	5.210 SIT	5,7304
potrebščine za študij	1454	5.110 SIT	6,9117
Obleka	1450	7.010 SIT	7,925
športne aktivnosti	1437	2.300 SIT	4,4113
Telefon	1465	3.780 SIT	3,7113

Povprečni stroški za hrano zanašajo okoli 10.000 SIT, za prevoz 8.000 SIT, za dodatno izobraževanje pa nekaj manj kot 2.000 SIT. Zabava stane študente okoli 5.000 SIT mesečno, obleka 7.000 SIT, športne aktivnosti okoli 2.000 SIT in telefon okoli 4.000 SIT. Skupaj znašajo stroški 38.000 SIT.

Tabela 11: Porazdelitev študentov (v odstotkih) glede na njihove deleže, ki jih namenjajo za posamezne potrebščine

SIT / %	hrana	prevoz	izobraž	zabava	študij	Obleka	šport	telefon	drugo
0 SIT	6,9	13,7	79,7	9,2	15,5	18,8	58,2	12,9	89,4
do 1.000 SIT	2,2	2,1	2,4	8,9	10,6	3,6	5,2	8,5	0,4
1.001 - 5.000 SIT	28,7	30,7	9,4	58,2	51,7	39,2	24,2	63,3	4,5
5.001 - 10.000 SIT	32,7	29,3	4,8	16	14,9	24,7	9,9	12,6	3
10.001 - 20.000 SIT	22,8	20,1	2,5	6,3	5,3	10,4	2	2,3	1,6
20.001 - 30.000 SIT	5	3	0,6	0,8	1	1,9	0,3	0,4	0,5
30.001 SIT in več	1,7	1	0,6	0,5	1,1	1,4	0,2	0,1	0,6
skupaj	100	100	100	100	100	100	100	100	100

IX. *Bivalni pogoji študentov*

Študente smo spraševali, kje živijo v času študija.

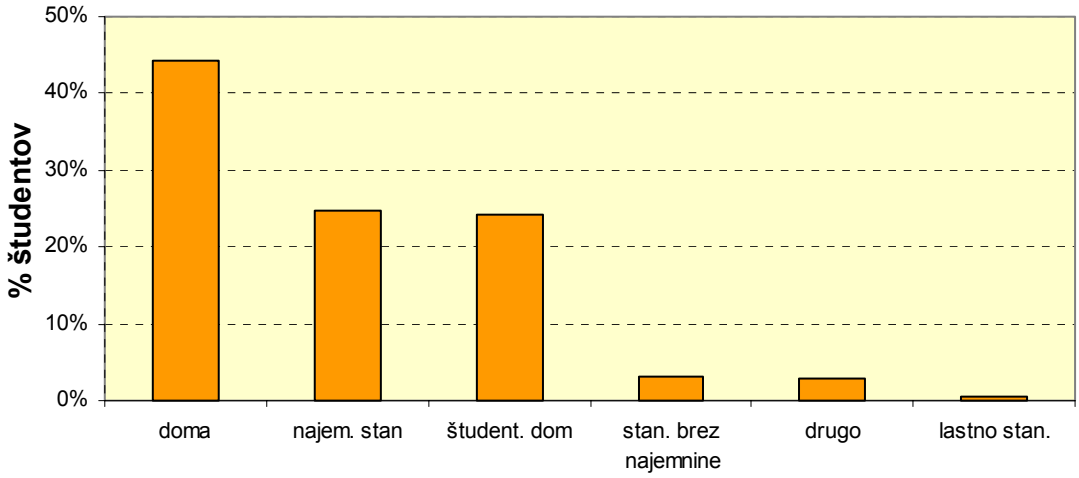

Slika 8: Bivanje med študijem

Nekaj manj kot polovica (44%) študentov živi doma pri starših. Četrina jih živi v najemniškem stanovanju, odstotek manj jih živi v študentskem domu, 3% jih živi v stanovanju brez najemnine, ostali pa živijo bodisi v lastnem stanovanju bodisi pri partnerju ali prijatelju.

Študente, ki ne živijo doma smo spraševali o stroških in kakovosti bivanja v začasnem bivališču. V tabeli predstavljamo najvišje, najnižje in povprečne stroške bivanja glede na vrsto bivališča.

Tabela 12: Stroški glede na vrsto bivališča

	N	STROŠKI	STAND. ODKLON
najemniško stanovanje	340	29.965 SIT	11,190
stanovanje brez najemnine	27	9.926 SIT	8,999
študentski dom	290	11.493 SIT	3,778
drugo	11	17.272 SIT	12,898

Po pričakovanjih najvišje stroške v povprečju plačujejo tisti študentje, ki živijo v najemniških stanovanjih ali sobah (30.000 SIT). Povprečna najemnina v podnajemniškem stanovanju znaša 24.100 SIT, povprečni stroški pa 5.900 SIT. S tem v zvezi povejmo še, da med podnajemniki v našem vzorcu (N=365), prejema državno subvencijo le 8,8% študentov

(N=33). Naslednji po višini stroškov bivanja so tisti, ki so navedli možnost *drugo* (17.000 SIT). Stanovalci v študentskih domovih plačujejo povprečno okoli 11.000 SIT, tisti, ki imajo na voljo stanovanje brez najemnine, pa okoli 10.000 SIT. Če ne upoštevamo tistih študentov, ki živijo doma, pa lahko rečemo, da stanejo zgolj stroški bivanja za študenta, ki študira v Ljubljani, v povprečju 21.000 SIT.

Zanimala nas je tudi povprečna kvadratura sobe na študenta, kot enega od objektivnih indikatorjev za preverjanje ocene bivalnih pogojev. Izkazalo se je, da imajo največje povprečne velikosti sob študenti, ki živijo v začasnih prebivališčih brez najemnine (13,3 m^2), podnajemniki imajo povprečno velikost sobe 11 m^2, najmanjše povprečne velikosti sob pa imajo študenti, ki živijo v študentskih domovih (7,1 m^2).

X. *Zaključek*

Pričujoča raziskava nudi slikovit vpogled v dejansko stanje študentov Univerze v Ljubljani. Čeprav ne bi bilo mogoče trditi, da je položaj le-teh neznosen, pa tudi ne moremo trditi, da je to področje urejeno. Vsekakor se soočamo z dejstvom, da število študentov v Ljubljani vsako leto narašča ob nespremenjenih stanovanjskih kapacitetah in rastočih stroških alternativnih možnosti nastanitve, prehrane, storškov študijskih pripomočkov ... dodatno obremenitev pa predstavlja predlog rektorata Univerze v Ljubljani za uvajanje »simboličnih« šolnin (okrog 100.000 SIT letno) tudi za redni študij.

Analiza rezultatov raziskave »Študentska košarica« je pokazala, da tovrstni stroški presegajo finančne zmogljivosti študentov, zaradi česar le-ti še dolgo oz. vsaj v času svojega študija ohranjajo odvisnost od svojih družin. Slednje ima lahko vpliv tudi na nadaljnje življenje posameznika, saj se na ta način težje vključi v vse sfere samostojnega življenja kot so npr. zaposlitev, upravljanje s financami, samostojne odločitve, zmožnost samostojnega življenja ... Ker gre za predvidevanja, bi bilo smiselno raziskavo nadaljevati in raziskati tudi te možnosti.

Pomembno pa je poudariti tudi pomen delovne aktivnosti študentov med študijem. Prenasičenost študijskih programov večini onemogoča aktivnejše vključevanje v različna podjetja, organizacije ... kar ponovno vodi k nesamostojnosti posameznikov. Čeprav država do neke mere skuša pripomoči k boljšim pogojem za študij s sofinanciranjem študentske prehrane in bivanja, z zmanjšano stopnjo obdavčitve študentskega dela ipd., pa dejansko ti ukrepi nimajo polnega želenega učinka.

Dodaten dejavnik uspešnosti posameznika pri študiju predstavljajo študijske možnosti znotraj univerze, na katere ima prav tako lahko velik vpliv državno vodstvo. Tudi tu je opaziti določene inicative kot so npr. sofinanciranje raziskovalne dejavnosti, finančna in izvedbena podpora univerzitetnih programov itd., vendar se, sodeč po rezultatih raziskave, kakovost študija v Sloveniji, v primerjavi s tujimi, še vedno ocenjuje kot nižje kvalitetno. Iz tega sledi predlog, da naj se korenito pregleda tako programe, ki so namenjeni izboljševanju socialnega položaja študentov kot tudi samo »ponudbo« izobraževalnih institucij Univerze v Ljubljani, predvsem pa je pomembno slediti trendom na področju izobraževanja, ki se uveljavljajo v Evropi in tudi v ostalih državah ter jih prilagoditi slovenski situaciji.

Andrej Vukovič